

“ Men faktisk vil vi jo ikke for alvor af med fattigdommen midt blandt os

Der er mange almisser til de fattige. Men danskerne har ikke viljen til at stoppe udstødningen – vi har det for godt. Preben Brandt gør status efter otte år som formand for Rådet for Socialt Udsatte.

Sådan småsnakkende hiver Preben Brandt fat i en af de mange sorte plastiksække med brugt tøj, der ligger hulter til bulter mellem skabene, på gulvet og på borde. Op tager han en nyydelig blålig strikket sweater af lækkert uld, folder den ud, aær de bløde fibre.

»Hvem ville ikke blive glad for den?«, siger han grinende og ligner næsten en, der godt kunne finde på at tage den med hjem selv.

Det gør han nu ikke. Danskerne sender i disse dage hundredvis af kilo brugte beklædningsgenstande til adressen på det indre Nørrebro i København. Til de råfrysende hjemløse i gaderne.

Så Preben Brandt – der i mange år har været de udstødtes og de fornædredes talsmand i riget – kan vel her på sit Projekt Udenfor på 3. sal konstatere, at offerviljen i befolkningen er der, når behovet er størst?

Njarhh, joeohhh, han er nu ikke imponeret. Jovist sender vi gamle klude, når vi ser fattige mennesker lide nød ude i vore gader ...

»Men faktisk vil vi jo ikke for alvor af med fattigdommen midt blandt os«, slår Preben Brandt fast.

Vi kunne ellers godt. Men det ville have omkostninger – især for den store solide middelklasse, og den pris er kun de færreste parate til at betale.

Og det handler ikke kun om penge, fastslår han: »Fattigdom og social udsathed er blevet så markant, fordi vi dømmer dem, der ikke passer ind og ser skævt til dem.«

Gennem 30 år har Preben Brandt skabt sig et ry som Danmarks »Dr. Udstødt«, fordi han er færdedes blandt – og hjulpet – narkomaner, alkoholikere, hjemløse, fat-

tige, psykisk syge, kriminelle, prostituerede og alle mulige andre eksistenser i samfundets absolutte periferi.

Ved årsskiftet trådte han efter otte år ned fra posten som formand for regeringens rådgivende organ Rådet for Socialt Udsatte. Her har han haft adgang til at hviske ministrene sin iagttagelser i øret.

Men resultatet er ikke til ug, synes han selv. Visse problemer er endda blevet mere iøjnefaldende: Fattigdommen i de svageste familier i forhold til resten af turbot Danmark. Det miserable liv, mange unge lever.

Den udvikling tog fat allerede under den forrige regering, skynder Preben Brandt sig at understrege.

»Da jeg startede med at arbejde blandt hjemløse i halvfjerdsere og firserne var det mænd, der næsten alle var over 50 år, de gik med slips, slidt jakke, store overfrakker og havde et alkoholproblem. Mange af dem havde engang fungeret i samfundet, men de var gledet ud, havde haft misbrug og fået sig en sær måde at ernære sig på ... som at sælge frugt fra en vogn. Men i 1990'erne faldt gennemsnitsalderen, pludselig var der mange unge udstødte. Vi har altid haft unge mennesker med misbrugsproblemer – men nu blev de skubbet helt ud. Før kunne de agere blandt andre, vi accepterede dem som særlige og lidt skæve personer, et pjaltproletariat, der trods alt fandt en plads. Men pludselig blev de uønskede.«

Det at have familie, bolig, uddannelse, ren straffeattest, det at kunne komme til tiden blev mere betydningsfuldt. Slut med de løse daglejerjob. Slut med, at man på en arbejdsplads kunne nøjes med gøre noget rent manuelt. Slut med at sende 'uefterrettelige' unge ud på et skib med en flok håndfaste søfolk, der kunne opdrage på vanartede knægte, som til gengæld fik hyre og fik en identitet – i dag er

sådan en ung fyr på et skibsprojekt bare en dyr klient.

Med-udstøderne

Sidste år udgav Preben Brandt bogen »Byen og social ulighed«, hvor han beskriver, hvorfor der især i byerne bliver større og større afstand mellem dem, der er ved miffen, og dem der ikke er.

Her skriver han flere steder, at 'vi' – du og jeg – udstøder.

»Ja, vi har i hvert fald ikke gjort noget for at forhindre det. Og ikke at gøre noget kan også være at svigte«, siger han.

Vi har masser af gode forklaringer og undskyldninger, så vi kan føle os skyldfri. Det er vi bare ikke.

»Vores samfund er for behageligt. Vi har fået mange goder og med dem mere grådighed, og vi har ikke plads til at ofre noget. Ved samlebandet skal alle være effektive, forretninger skal være effektive, de baner tænker vi i hele tiden, der må ikke være nogen svage led.«

Preben Brandt er selv en del af problemet:

»Jeg bor i en dejlig lejlighed, hvor vi gennem boligforeningen sikrer os, at der ikke kommer nogen og forstyrrer vores fredelige tilværelse. Gennem en husorden kan vi skaffe os af med de besværlige elementer, hvis de skulle komme ind. Jeg har også en svagthed for de gode stole uden for restauranterne og barerne på Halmtorvet, og jeg er da glad for ikke længere at blive generet af narkomanerne der, for de er jo smidt væk. Jeg kan lide at sidde med et glas hvidvin der, men så er jeg også med-udstøder. Jeg lukker øjnene for, at nogen betaler en pris for, at de ikke kan være med i ræset. Jeg placerer dem der, hvor de er værdiløse i mine øjne.«

Kynismen

Den ellers lathermilde, livsnydende Preben Brandt – der i den forgangne uge har været i Paris med toget for at høre operaer – er ikke optimist. Polariseringen er ikke til at stoppe. De brede nedre samfundslag, som eksisterede for 40-50 år siden, er blevet middelklasse og har efterladt restgrupperne på bunden.

Preben Brandt har haft en chance for at gøre noget ved det som formand for Rådet for Socialt Udsatte. Men han erkender,

at det ikke er lykkedes i nogen særlig udstrækning:

»Det har været forholdsvis let at få almisseprægede ting igennem: Behandlingsgaranti til misbrugere, skæve boliger til hjemløse, hjemløsetælling, reform af psykiatrien. Der er skrevet flere rettigheder ind i loven – den slags har regeringen været god til at levere. Noget man kunne betale sig ud af. Men grundlæggende værdimæssigt har det været som at slå i en dyne«, siger han.

Et prebenbrandtsk eksempel på, at vores samfundsværdier ikke handler om at udrydde fattigdom, er de nedsatte offentlige ydelser: Starthjælp, kontanthjælpsloft, 450 timers regel og hvad bestemmelserne ellers hedder, og som er besluttet de sidste ti år.

»Vi minimerer den passive forsørgelse

for at presse folk i beskæftigelse. En smuk tanke for så vidt, men det har ramt mennesker, der ikke kunne komme ud i job. De har betalt en alvorlig pris.«

Men en ordentlig sjat sarkasme peger Preben Brandt på, at pissen og guleroden i form af de ekstra lave ydelser blev besluttet under en højkonjunktur.

»Så nu venter jeg spændt på – nu hvor det ikke er så let at få arbejde – at politikerne vil ændre satserne tilbage igen, fordi der ikke er brug for pissen længere. Det er der overhovedet ikke tegn på, at de gør«, siger han og hæver stemmen:

»Så gu var det øj for at få folk i arbejde, at satserne blev sat ned dengang! Det var ideologi, en værdibaseret beslutning, som man holder fast. Fordi man vil sikre, at pengene bliver hos dem, der i forvejen har.«

De fleste forskere er enige i, at fattigdommen i Danmark er øget. Bruger man EU's fattigdomsgrænse, der ligger ved 60 procent af den typiske indkomst, er tallet: 395.000 fattige.

Antallet er noget lavere – 173.000 – hvis man bruger OECD's grænse, der går ved 50 procent af den typiske indkomst.

Og så er der den konservative definition: At man har levet under 50 procent af normalindkomsten i tre år i træk eller længere. Her har vi 43.000 permanent fattige i Danmark. Det tal er steget med 15.000 personer på fem år, en stigning på knap 50 procent.

Her kan Brandt ikke dy sig for at blande dette års klækkelige skattelettelser ind:

»Vi er grundlæggende kyniske og tænker i, at vi skal have det godt selv, og meget lidt på solidaritet i forhold til vore naboer og medmennesker.«

Børnefødselsdagen

Og det er her, ude i de fattige familier, udstødelsen starter:

»Vi ved det jo godt. Børn opvokset i armod med forældre, der hverken økonomisk eller følelsesmæssigt har overskuddet – dem går det ofte ikke så godt. Penge betyder noget i den sammenhæng. Har familien for få penge, mister de også nemt overskud på andre områder.«

Han nævner eksemplet med familien, hvor der ikke er råd til børnefødselsdag. Børnene får ikke lært, hvordan man om-

POSEMAND. Preben Brandts projekt 'Udenfor' får rekordmange poser med brugt tøj til de hjemløse fra danskerne. Det glæder ham. Men han synes ikke, at omsorgen stikker så dybt.

Foto: Joachim Adrian

gåes hjemme hos hinanden, at sige goddag og tak og farvel og den slags.

»Lever man i årevis på den måde, hvor man ikke bliver socialiseret med andre mennesker, så går du i stedet afmagtens vej. Så ender du med at sige: »Alle de andre er idioter, og det dér samfund, der stiller krav, og det dér politi, hvad fanden, kan jeg ikke lige så godt stjæle den cykel, og hvad rager det mig«, siger Preben Brandt, mens han slår ud med armene og knipser med fingrene.

Han er helt med på, at selv om den enkelte fattige familie får 1.000 kroner mere i kontanthjælp, er det ikke ensbetydende, at børnene automatisk får det bedre.

»Det kan da godt være, at deres forældre ville bruge de ekstra penge til noget pjat. Men penge betyder alligevel noget. Er familien ikke med i det ræs, andre er med i, så opstår der isolation, og så er det enormt svært at få gjort alle de andre ting, man skal. Så falder familien sammen.«

Dælen dølm

Preben Brandt er selv skvet op i Glostrup med fattigdom, alene med en far der fik invalidepension på grund af hjærneblødning.

»Vi var dælen dølm fattige. Øj! Ceposfolkene kan få mig helt op på dupperne, når de foreslår, at fattige skal have en rekvision i stedet for rede penge. Det fik min far – for eksempel til min konfirmation: »Her er en rekvision på klipning, her til jakkesæt, til skjorte, til lidt mad. Bom, værsgo«. Jeg følte mig ydmyget.«

Preben Brandts daglige møde gennem tre årtier med andres nød mødte han i de første mange år med indignation på den politiske måde – men det har ændret sig:

»Jeg bliver i dag ofte fanget af dårlig samvittighed over, at jeg er en af dem, der har det godt. Jeg kan blive vred på mig selv over at høre til de heldige. Men det forpligter i hvert fald til at blive ved med at prøve at gøre en forskel.«

flemming.christiansen@pol.dk